

Hoe groen zijn de Zuid-Hollandse gemeenten? Analyse van ruimtegebruik

Wanneer men kaarten van Zuid-Holland gedurende de tijd bekijkt (zie www.topotijdreis.nl) zal één ding opvallen: de bebouwing ruikt op en het groen neemt af. Met een geraamde vraag naar 230.000 nieuwe woningen in de komende periode in Zuid-Holland neemt de druk op de groene ruimte nog verder toe. Voor de Natuur en Milieufederatie Zuid-Holland (NMZH) was dit aanleiding om na te gaan hoe het ruimtegebruik in de Zuid-Hollandse gemeenten eruit ziet en hoe dit zich de afgelopen jaren ontwikkeld heeft.

Groen per inwoner

Wanneer gekeken wordt naar het oppervlak aan groen (natuur en recreatiegebied) dat per inwoner beschikbaar is binnen een gemeente, dan valt op dat in tien Zuid-Hollandse gemeenten niet voldaan wordt aan de 'groennorm' van de Verenigde Naties van 48 m² openbaar groen per inwoner. De vraag is echter of een tekort aan groen in al deze gemeenten ook zo ervaren wordt. Zo is de gemeente Sliedrecht de Zuid-Hollandse gemeente met het allerminste groen per inwoner binnen de gemeentegrenzen. Maar deze gemeente grenst direct aan de Biesbosch. Net buiten de gemeentegrenzen is daardoor wel veel openbaar groen beschikbaar voor de inwoners van Sliedrecht. En andersom komt een stad als Rotterdam niet voor in de top 10 van Zuid-Hollandse gemeenten met het minste groen per inwoner, terwijl hier goed voor te stellen is dat een tekort aan groen in sommige wijken en buurten wel wordt ervaren. Gemeentegrenzen zullen dus niet altijd de juiste afbakening vormen om na te gaan of er sprake is van een tekort aan groen. Makkelijk bereikbare groene ruimte net buiten de gemeentegrenzen kan voor een inwoner van een gemeente van grotere betekenis zijn dan lastig bereikbare groene ruimte binnen de gemeentegrenzen.

Relatieve oppervlakte groen

Wanneer het gaat om het percentage groen (natuur en recreatiegebied) binnen een gemeente, dan valt op dat er een aantal overeenkomsten zijn met de top 10 van meeste en minste groen per inwoner, maar ook opvallende verschillen. Zo staat de gemeente Den Haag in de top 10 van gemeenten met het minste groen per inwoner, maar ook in de top 10 van gemeenten met het grootste relatieve oppervlak aan groen. Den Haag is dus een stad met relatief veel groen, maar ook met veel inwoners. Voor de gemeente Krimpenerwaard geldt het omgekeerde: dit is een gemeente met relatief weinig groen en weinig inwoners waardoor er dus per inwoner toch relatief veel groen beschikbaar is.

Ontwikkeling aandeel groen en bebouwing

Wat betreft de ontwikkeling van de relatieve hoeveelheid van het oppervlak groen (natuur en recreatiegebied) en bebouwing in de periode 1996-2015, valt op dat in de meeste gemeenten beide zijn toegenomen, maar de relatieve hoeveelheid bebouwing in de meeste gemeenten harder is

gestegen dan de relatieve hoeveelheid groen. Dit geldt niet voor de gemeenten Goeree-Overflakkee, Korendijk, Gouda, Wassenaar, Zwijndrecht, Schiedam, Krimpenerwaard, Strijen, Leerdam, Nissewaard, Dordrecht, Midden-Delfland, Hellevoetsluis, Katwijk, Krimpen aan den IJssel en Delft. In deze gemeenten is de relatieve hoeveelheid groen sterker toegenomen dan de relatieve hoeveelheid bebouwing. De gemeente Vlaardingen is de enige gemeente waar de relatieve hoeveelheid bebouwing is afgenomen.

Agrarisch gebied

In deze analyse is agrarisch gebied niet meegenomen als 'groen'. Daardoor staan sommige gemeenten met een groot oppervlak aan landelijk gebied toch in de top 10 van gemeenten met de minste relatieve hoeveelheid groen. In sommige gevallen zal agrarisch gebied deels ook een functie voor natuur en recreatie kunnen vervullen, maar dit hangt erg af van de intensiteit van het agrarische gebruik. Bij extensieve landbouw is er doorgaans sprake van hogere natuur- en landschappelijke waarden en tevens een hogere belevingswaarde (recreatie). Maar in veel gevallen is de landbouw behoorlijk intensief waardoor de natuur- en belevingswaarde van het agrarisch gebied laag zijn ('landschapspijn'). Ook is het agrarisch gebied in veel gevallen niet openbaar toegankelijk, terwijl dit voor natuur- en recreatiegebieden doorgaans wel het geval is.

Daarnaast kunnen de getoonde cijfers de vraag oproepen waar de ruimte is gevonden voor de toename van bebouwing omdat het oppervlak aan groen (natuur en recreatie) in vrijwel geen gemeente net zo veel is afgenomen als dat de bebouwing is toegenomen. In veel gevallen is de toename van bebouwing dan ook ten koste gegaan van de hoeveelheid agrarisch gebied. In Zuid-Holland bestaat ongeveer de helft van het oppervlak uit agrarisch gebied, dus vanwege dit grote aandeel van het grondgebruik is het goed te begrijpen dat hier ruimte wordt gezocht voor nieuwe ontwikkelingen.

Toelichting methode analyse

Voor de analyse van het ruimtegebruik per gemeente heeft de NMZH gebruik gemaakt van gegevens van het CBS (zie <https://opendata.cbs.nl/statline/>). Voor gegevens over een ontwikkeling gedurende de tijd betreft dit de periode 1996-2015 en voor de gegevens die over één moment gaan betreft dit de gegevens van 2015 (dit is het meest recente jaar waarover gegevens beschikbaar zijn). Bij fusiegemeenten zijn de cijfers van de jaren voorafgaand aan de fusie van de afzonderlijke gemeenten bij elkaar opgeteld.

Cijfers:

Top 10 gemeenten meeste groen per inwoner

	Gemeente	Aantal m ² groen per inwoner
1	Westvoorne	1359,8
2	Wassenaar	1192,7
3	Goeree-Overflakkee	1114,6
4	Korendijk	1059,6
5	Noordwijk	838,5
6	Strijen	408,4
7	Nieuwkoop	327,9
8	Zederik	261
9	Cromstrijen	236,2
10	Krimpenerwaard	229,1

Top 10 gemeenten minste groen per inwoner

	Gemeente	Aantal m ² groen per inwoner
1	Sliedrecht	25,4
2	Leiden	28,4
3	Gouda	29,7
4	Hillegom	33,6
5	Oud-Beijerland	34,6
6	Leiderdorp	40,2
7	Capelle aan den IJssel	43,2
8	Alblasserdam	44,3
9	Schiedam	46,7
10	's-Gravenhage (gemeente)	47,2

Top 10 gemeenten grootste relatieve hoeveelheid oppervlakte groen

	Gemeente	Oppervlakte groen %
1	Wassenaar	49,2
2	Noordwijk	41,7
3	Rijswijk (ZH)	28,4
4	Vlaardingenv	26,8
5	's-Gravenhage (gemeente)	24,8
6	Delft	24
7	Dordrecht	23
8	Katwijk	22,1
9	Westvoorne	19,6
10	Zoetermeer	19,4

Top 10 gemeente kleinste relatieve hoeveelheid oppervlakte groen

	Gemeente	Oppervlak groen %
1	Giessenlanden	1,9
2	Zoeterwoude	2,1
3	Kaag en Braassem	2,2
4	Molenwaard	3,1
5	Bodegraven-Reeuwijk	3,2
6	Krimpenerwaard	3,7
7	Oud-Beijerland	4,2
8	Cromstrijen	4,3
9	Sliedrecht	4,5
10	Zederik	4,7

Ontwikkeling en gegevens grondgebruik per gemeente

Gemeente	Totaal oppervlakte (ha)	Oppervlakte bebouwd terrein (ha)	Totaal oppervlakte groen (ha)	Groen %	Ontwikkeling % bebouwing 1996-2015 (procentpunt)	Ontwikkeling % groen 1996-2015 (procentpunt)	Aantal m ² groen per inwoner
's-Gravenhage (gemeente)	9813	4799	2430	24,8	2,4	1,4	47,2
Alblasserdam	1006	414	88	9,7	8,6	0,9	44,3
Albrandswaard	2376	482	449	18,9	6,3	5	178,5
Alphen aan den Rijn	13250	1820	781	5,9	2,5	2,1	72,7
Barendrecht	2173	911	377	17,3	20,2	8,6	79,3
Binnenmaas	7557	725	395	5,2	1,6	1,3	137,8
Bodegraven-Reeuwijk	8864	593	284	3,2	1,4	0,7	85,5
Brielle	3114	305	376	12,1	1,9	1,1	228,3
Capelle aan den IJssel	1540	931	287	18,6	4,5	3	43,2
Cromstrijen	7033	272	302	4,3	0,9	0,8	236,2
Delft	2406	1209	577	24	4,9	11,4	57,1
Dordrecht	9947	1941	2286	23	1,4	3,8	192,3
Giessenlanden	6511	307	125	1,9	1,5	0	86,4
Goeree-Overflakkee	42235	1173	5373	12,7	0,5	0,8	1114,6
Gorinchem	2193	675	205	9,3	3,4	2	58
Gouda	1811	961	211	11,7	0,6	2,1	29,7
Hardinxveld-Giessendam	1935	352	125	6,5	1,9	0,4	70,2
Hellevoetsluis	4627	663	469	10,1	1,9	2,7	120,6
Hendrik-Ido-Ambacht	1190	432	156	13,1	9,2	5,9	53,5
Hillegom	1347	407	71	5,3	5,7	-0,2	33,6
Kaag en Braassem	7224	474	157	2,2	1,6	-0,1	60,7
Katwijk	3115	890	688	22,1	2,6	2,8	108,1
Korendijk	10047	191	1142	11,4	0,5	7,3	1059,6
Krimpen aan den IJssel	895	535	150	16,8	3,2	3,4	51,8
Krimpenerwaard	16131	972	592	3,7	0,8	1,1	229,1
Lansingerland	5637	1077	565	10	8,8	0,9	97,2
Leerdam	3442	348	197	5,7	1,2	1,6	95,8
Leiden	2327	1337	345	14,8	0,9	0,1	28,4
Leiderdorp	1228	390	108	8,8	3,2	0,2	40,2

Gemeente	Totaal oppervlakte (ha)	Oppervlakte bebouwd terrein (ha)	Totaal oppervlakte groen (ha)	Groen %	Ontwikkeling % bebouwing 1996-2015 (procentpunt)	Ontwikkeling % groen 1996-2015 (procentpunt)	Aantal m ² groen per inwoner
Leidschendam-Voorburg	3562	973	419	11,8	4,9	-0,1	56,6
Lisse	1605	408	266	16,6	1,6	0,7	118
Midden-Delfland	4938	316	313	6,3	1,6	2,4	167,3
Molenwaard	12648	591	389	3,1	1,4	-0,2	134,2
Nieuwkoop	9116	562	889	9,8	1,3	0,7	327,9
Nissewaard	9873	1290	1065	10,8	1,2	4,2	125,1
Noordwijk	5152	488	2147	41,7	1,3	1,1	838,5
Noordwijkerhout	2342	329	345	14,7	3,3	0,1	214,8
Oegstgeest	797	374	115	14,4	4,7	-0,2	50
Oud-Beijerland	1961	506	82	4,2	5,5	0,6	34,6
Papendrecht	1079	520	167	15,5	4	2,7	51,9
Pijnacker-Nootdorp	3862	774	486	12,6	9,5	5	94,9
Ridderkerk	2526	839	302	12	1,7	1,7	66,9
Rijswijk (ZH)	1449	684	411	28,4	11,9	4,1	85,2
Rotterdam	32416	11861	3446	10,6	4,3	0,3	55,3
Schiedam	1986	893	359	18,1	0,7	0,9	46,7
Sliedrecht	1401	443	63	4,5	3	-1,1	25,4
Strijen	5770	196	356	6,2	0,9	2,8	408,4
Teylingen	3349	633	285	8,5	3,9	1,3	80
Vlaardingen	2669	969	716	26,8	-1,1	4,9	99,9
Voorschoten	1156	416	190	16,4	4,7	0,6	75,5
Waddinxveen	2940	548	178	6,1	3,2	1	69,4
Wassenaar	6240	704	3069	49,2	0,6	1,2	1192,7
Westland	9074	1854	853	9,4	5,5	2,5	81,8
Westvoorne	9748	313	1915	19,6	0,5	0,1	1359,8
Zederik	7650	286	358	4,7	1,1	0,7	261
Zoetermeer	3705	1691	717	19,4	8,4	2,6	57,8
Zoeterwoude	2196	244	47	2,1	0,4	-0,2	57,9
Zuidplas	6405	764	381	5,9	2,9	0,8	93,4
Zwijndrecht	2277	838	378	16,6	0,6	5,5	84,9

